

УДК 378.147.001

ФОРМУЛА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТІ

*Туряниця Василь Васильович
Шанта Іван Федорович
м.Ужгород*

Автори у даній статті розглядають теоретичні та практичні тенденції забезпечення інновацій в освіті, фактори, що обумовлюють комплексність підходу до вирішення даної проблеми. На основі аналізу об'ємного пласту публікацій, що стосується безпосередньо або в тій чи іншій мірі дотичні до аспектів даної проблеми, автори пропонують власну концепцію щодо забезпечення ефективності інновацій в освіті, яку, на їхню думку, можна звести до формули: «Вимоги – Умови – Зміни – Результат».

Ключові слова: сучасна освіта, теорія, практика, фактори, комплексний підхід, нововведення, технологія навчання, інноваційне навчання.

Сьогодні перед освітою взагалі і вітчизняною зокрема постає чимало викликів, зумовлених науково-технічним прогресом, всеохоплюючою глобалізацією та зростанням конкуренції в підготовці високоосвічених і висококваліфікованих фахівців та формування людини нового типу, нового мислення.

З кожним роком світ все більше глобалізується, стає прагматичним і прискорено технологічним. Він вимагає і кардинальних змін у сфері вітчизняної освіти, щоб нове покоління не опинилося на його задвірках, якщо не на смітнику. Інноваційний тип суспільного процесу ставить перед освітою нові завдання, вимоги аж до кардинальних змін у ній. Сьогодні ми все частіше повертаємося до народної педагогіки, яка вивела невмирущу формулу освіти: «Вік живи - вік учися», що згодом трансформувалася у концепції безперервної освіти - «Освіта протягом

усього життя».

Розв'язання даної проблеми - вимога сьогодення з проекцією на майбутнє. Цьому слугує і Національна стратегія розвитку освіти в Україні та її прагнення увійти до освітнього простору Європейського Союзу.

Коли ми говоримо про інновації в освіті, про інноваційність освітнього пошуку, що тісно поєднані з досвідом педагогічним, то маємо чітко усвідомлювати і розмежовувати зміст, мету і завдання таких дефініцій як «технологія навчання» та «інноваційне навчання».

Інноваційний підхід у навчанні або інноваційне навчання – вимога сьогодення. Якщо, за визначенням ЮНЕСКО, технологія навчання це в загальному розумінні системний метод створення, застосування й визначення всього процесу навчання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів (додамо – в тому числі багатогранних ресурсів педагога) та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію освіти, то інноваційне навчання, враховуючи динамічність змін у глобалізованому світі, перш за все має за мету пошук різноманітних форм мислення, творчих здібностей та соціально-адаптованих можливостей особистості, яке повинно сприяти формуванню і розвитку образу «Я» при оптимальних способах [1].

Комплексному розв'язанню даної проблеми слугуватиме нова галузь педагогіки - педагогічна інноватика. Саме в її полі зору як у плані теорії, та і практики знаходиться багатовекторний комплекс вивчення про створення, оцінювання, освоєння і використання педагогічних інновацій, що продукуються педа-

гогами-новаторами. Адже інноваційний процес в освіті - явище багатогранне і за структурою складне. Як показує практика втілення інновацій, на їх результат у першу чергу впливають матеріально-технічна база, рівень майстерності педагога, ступінь розвитку колективу учнів, психологічний клімат колективу та, ще чимало факторів.

Публікації з даної проблеми на сьогодні надзвичайно багато. Вони складають об'ємний каталог. Зробити детальний їх аналіз – завдання окремого дослідження. Однак зауважимо, що дану проблему різні науковці розглядають під різними кутами. Найвні роботи можна звести до таких напрямків: методологічні та теоретичні підходи до інновацій в освіті; висвітлення різних аспектів інноваційної освітньої діяльності; інформаційні технології в освіті і т.п.

Мета статті - виробити концептуальний підхід і структуру інноваційної політики в освіті України. На наш погляд, передумовою нововведень в освіті має бути чітке визначення складових моделі інновацій за такою формулою: «Вимоги – Умови – Зміни – Результат». Дана формула життєва і результативна при наявності нормативно-правового забезпечення всіх її складових на всіх рівнях і етапах.

Перша складова (або модуль, блок, етап) формули - Вимоги. До них відносимо:

- розвиток науково-дослідної інноваційної діяльності;
- інтеграційні процеси освітніх послуг;
- підвищення кваліфікації на основі проходження високотехнологічних практик та всебічну інформатизаційну грамотність;
- відповідальність держави, місцевих органів влади та громадських організацій за стан і якість освіти;
- науково-теоретична і практична обґрунтованість інновацій;
- розуміння ролі освіти як базису, а не надбудови в житті держави і суспільства з огляду не на раптовий результат-метеорит, а на недалекий економічно доцільний, розуміючи, що людина-творець культурних і матеріальних благ;
- проблеми формування простору відкритої освіти;
- систематичний обопільний обмін досвідом вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків;
- налагодження міжнародних зв'язків співпраці щодо впровадження інновацій та інформаційно-комунікативних технологій;
- реалізація спільних вітчизняних і зарубіжних проєктів;
- розрахунок тривалості, економічних затрат та чітко передбачуваного результату;
- наявність у навчальних закладах портфоліо, впроваджених ефективно освітніх інновацій.

До другої складової формули Умови мають входити:

- організаційно-педагогічні;
- науково-методичні;
- соціальні;
- економічне забезпечення інновацій;
- компетентний підхід педагога, колективу і керівництва до втілення інновацій;
- наявність чіткої системи критеріїв оцінювання якості освіти (кваліметричний підхід);
- відповідна підготовка і досвід учителя та його прагнення до системного вдосконалення протягом роботи в освітній галузі;
- відповідна оплата педагогічної діяльності;
- форми стимулювання і заохочення за якість роботи (різного роду нагороди, звання, підвищення заробітної плати, зменшення кількості годин і т.п.);
- потяг педагога до наукової праці;

- умови для самовдосконалення;
- наявність сучасної матеріально-технічної бази для підготовки і реалізації інновацій в освіті.

Коли мова йде про умови, то ця ланка часто, на жаль, випадає, а якщо й розглядається, то враховується здебільшого незначна група складових.

Третя складова формули – Зміни. Серед них в першу чергу виділяємо:

- створення різного рівня лабораторій, учнівських та студентських клубів «Мозкові штурми інновацій»;
- модернізація навчальних планів і програм у класичних вишах із збільшенням педнавантаження на вивчення психолого-педагогічних дисциплін;
- введення окремої дисципліни або спецкурсу «Педагогічні інновації в освіті»;
- розробка механізму включення магістрів до дослідження інноваційних процесів в обраній галузі науки;
- посилити співпрацю між педагогами за державні кошти в рамках вітчизняних освітніх закладах та за кордоном;
- обґрунтоване створення освітніх округів з модернізованими навчальними закладами;
- компетентний підхід до впровадження оптимального Національного стандарту класифікації освіти відповідно до Міжнародної стандартної класифікації;
- укрупнення інтегрованих професій (перегляд напрямів і спеціальностей підготовки фахівців) відповідно до зміни їх у сучасному світі;
- узгодженість і однозначне трактування термінології у Законах України про освіту.

Остання складова – Результат. Коли мова йде про цю невід'ємну формулу, то перш за все маємо на увазі аналіз запланованого і наявного, фактичного, результату інновації та його подальше втілення в освіту. Для цього необхідно:

- систематичний аналітико-синтетичний моніторинг впровадженої інновації від її усвідомлення і зародження, моделювання і реалізації до кінцевого результату;
- публікації результатів з аналізом процесу реалізації нововведень;
- офіційне ознайомлення у різних формах і на різних рівнях (від первинної ланки до всержавного рівня) з втіленими інноваціями;
- економічний висновок обґрунтування можливості поширення нововведень з метою подальших видатків держави на всеукраїнському рівні;
- наявність ролі державно-громадських інституцій у втіленні освітніх інновацій;
- рівень соціального партнерства (навчальних закладів і підприємств) у підготовці до професійної діяльності молоді на різних освітніх рівнях;
- шляхи і форми подальшої реалізації інновацій в освіті.

Висновки. Зміст складових формули може уточнюватися в залежності від вимог часу, але від цього сама формула не міняється, вона й надалі залишається життєдіальною.

Розв'язання проблеми втілення інновацій в освіті потребує комплексного підходу на державному рівні, консолідації свідомості всіх, хто причетний до освіти, але не тих, хто любить себе в освіті, а не освіту в собі, доцентрованих спільних зусиль, мобільності навколо ідеї реформування вітчизняної освіти.

Досліджуючи в подальшому дану проблему, необхідно враховувати перш за все такі важливі фактори: зміни в освітньому просторі - у нас і за кордоном; стрімкий науково-технічний прогрес; мобільність викладачів (учителів) і студентів (учнів) та ряд інших, що вимагатиме час.

Література і джерела

1. Див.: Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997; Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник-К.: Академвидав, 2004.

Авторы в данной статье рассматривают теоретические и практические тенденции обеспечения инноваций в образовании, факторы, которые обуславливают комплексный подход в решении данной проблемы. На основании анализа объемистого пласта публикаций, которые непосредственно, в той или другой мере, рассматривают аспекты данной проблемы, авторы предлагают собственную концепцию обеспечения эффективности инноваций в образовании, которую, по их мнению, можно свести к формуле: «Требования – Условия – Перемены – Результат».

Ключевые слова: современное образование, теория, практика, факторы, комплексный подход, нововведения, технология обучения, инновационное обучение.

The authors of the article have examined the theoretical and practical trends of innovations provision in education as well as the factors that make a comprehensive approach to solving this problem.

Key words: modern education, theory, practice, factors, a comprehensive approach, innovation, education technology, innovative teaching.